

TÜRKİYE’NİN 100 YILLIK EKONOMİK GÖRÜNÜMÜ

İnsanlık tarihinin ilk büyük devrimi M.Ö. 10.000 yılında Anadolu topraklarında başlamış ve dünyanın geri kalanına dalga dalga yayılmıştır. İnsanlık tarihinde ikinci büyük kırılma sanayi devrimiyle 18.yy’da İngiltere’den başlayarak tüm dünyayı etkisi altına almıştır.

Yakup Öztürk

Bugün endüstri 4.0 devriminin içerisine girmiş durumdayız. Bu devrimi yakalamak hatta devrimin öncüsü olmak istiyorsak öncelikle işgücünü aklın ve bilimin ışığında bilgiyle donatarak; sorgulayan, neden-sonuç ilişkisi kurabilen, analiz yeteneği gelişmiş bir nesil yetiştirmemiz gerekmektedir. İkinci olarak, tarımda ve sanayide ARGE çalışmalarıyla bu iki sektörde verimlilik artışları sağlamamız hayati bir konu olarak önümüzde durmaktadır.

1. Enflasyonla mücadele performansı: Türkiye Cumhuriyetinin 100 yıllık ekonomik performansını değerlendirmek için enflasyon, işsizlik ve dış ticaret istatistiklerine özet bir şekilde bakmak oldukça yararlı fikirler verecektir.

Tablo 1. Türkiye’de Dönemler İtibariyle Fiyat Hareketleri

DÖNEMLER	TÜFE%	TEFE% / ÜFE%
1925-1937		-1,6
1938-1945	18,3	25,9
1946-1960	6,8	7,1
1961-1979	15,5	15,9
1980-1993	54,4	51,2
1994-2001	77,4	75,3
2002-2017	12,1	12
2018-2022	29,42	48,75

1923-1937 dönemi enflasyon sorununun olmadığı; milli paramızın değerinde düşüşlerin yaşanmadığı ve “denk bütçe” ilkesinin geçerli olduğu dönemdir. 1973 yılına kadar Türkiye ekonomisi yüksek enflasyon sorununu geçici bazı yıllar hariç yaşamamıştır. 1973 petrol şoku ve 1974 Kıbrıs Barış Harekâtında Türkiye’ye uygulanan ambargo

"Bu devrimi yakalamak hatta devrimin öncüsü olmak istiyorsak, öncelikle işgücünü aklın ve bilimin ışığında bilgiyle donatarak; sorgulayan, neden-sonuç ilişkisi kurabilen, analiz yeteneği gelişmiş bir nesil yetiştirmemiz gerekmektedir."

nedeniyle 70’li yılların sonlarına doğru enflasyon %50’lerin üzerine çıkmıştır. Esasında 2001 güçlü ekonomiye geçiş programına kadar Türkiye ekonomisi yüksek enflasyon dalgasıyla istikrarsız bir görünüm sergilemiştir. Türkiye’de 2013 yılında enflasyon oranları tek haneye düşmüş ama kalıcı bir düşüş göstermemiştir. 2022 Aralık ayı itibariye TÜFE 64.27, ÜFE %97,72 gibi çok yüksek oranlara yükselmiş olması ekonomi yönetiminin enflasyonla mücadele etmediğinin açık bir göstergesidir.

2. İşsizlikle mücadele performansı:

Türk ekonomisi Türkiye Cumhuriyetinin kurulduğu 1923 yılında on milyonun biraz üzerinde nüfusu vardı. 2022 Aralık ayı itibariyle seksen beş milyona yaklaşan nüfusu ile Avrupa’nın en çok nüfusa sahip ülkesi haline gelmiştir. Ancak ülkemiz mevcut ekonomideki yüksek enflasyon, toplanamayan vergiler, göz yumulan kayıt dışılık, yüksek dış borçlar, yükselen dış ticaret açıkları ve yüksek katma değerli ürünler üretmemesi gibi problemler; işgücü ve istihdam politikalarında bir şeylerin yanlış gittiğinin açık bir göstergesidir.

Tablo 2. Cumhuriyetin Başlangıcından Günümüze Dönemler İtibariyle Türkiye'de İşsizlik Oranları (%)

DÖNEMLER	İŞSİZLİK ORANI
1923-1937	4,4
1938-1945	2,8
1946-1960	2,7
1961-1979	6,1
1980-1993	8,1
1994-2001	7,3
2002-2017	10,5
2018-2022	11,6

Gelişmiş ülkeler için doğal işsizlik oranı %2 ile %3 dolaylarında iken Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için bu oran %5 ile %6 arasında normal kabul edilmektedir. Türkiye son dönem ortalama

işsizlik oranlarının %10'unun üzerinde seyretmesi işsizlik histerisini akla getirmektedir. Bu durumla mücadele için acilen yapısal reformlar şarttır.

Türkiye ekonomisinin işgücünün yapısı geleneksel ve modern üretim iç içe geçmiştir. İkili yapı yani kır ve şehir istihdamı, tarım ve sanayi istihdamı iç içe yaşanmaktadır. Bunun yanında Türkiye işgücü piyasasının en göze çarpan problemlerinin başında, çalışma çağı nüfusunun istihdamdan daha hızlı artması ve Türk ekonomisinin yeni istihdam olanakları oluşturmakta zorlanması da vardır. Genç işsizliğin yüksekliği, kadın istihdamındaki sorunlar, işgücünü yeteneklerinin yetersizliği, kayıt dışı istihdam, işsizlikle mücadelede kapsamlı bir politika üretilmemesi diğer sorunlardır.

Nüfusun artış hızının azalırken, 15-64 yaş aralığındaki yani çalışma yaş grubundaki

nüfusun artması "Demografik Fırsat Penceresi" adlandırılmaktadır. Demografik Fırsat Penceresi ülkelerin tarihinde bir kez karşlarına çıkan demografik bir armağandır. Çalışma çağındaki nüfus artar artar ve son olarak zirveye ulaşır. Daha sonra azalmaya başlar. Japonya'nın 1960'lı yıllarda, Doğu Asya ülkelerin ise 1970'li yıllarda üretimlerindeki artış ve yüksek büyüme dönemleri; bu ülkelerde o yıllarda oluşan Demografik Fırsat Penceresi ile alakalıdır. Türkiye 2030 yılına kadar nüfusun işgücü açısından demografik fırsat penceresinden istifade edebilecek nadir ülkelerden birisidir. Eğer ülkemiz, işgücünü eğitim-sanayi işbirliği ile nitelikli hale getirebilir ve kadınların işgücüne katılma oranını artırabilirse demografik fırsat penceresinden en iyi şekilde istifade edebilecektir.

3. Dış ticaret performansı: Ülkemiz cumhuriyetin kurulduğu yıllardan günümüze sanayileşmeye ve teknolojiye önem vermiş ve teşvik etmiştir. Ülkemiz nüfusunun çok büyük bir kısmı kentlerde yaşamaktadır. Kentler ise sanayi ve hizmetler sektörünün yoğun iş talebi ve arzıyla karşılaştığı yerlerdir.

Tablo 2.26. Türkiye'nin ihraç ettiği ürünlerin teknoloji yoğunluğunun, dünya ortalaması ile karşılaştırılması.

İhraç Edilen Ürünlerin Teknoloji Yoğunluğu			
(YÜZDE PAY)			
TEKNOLOJİ YOĞUNLUĞU	TÜRKİYE		DÜNYA
	2003	2016	2016
YÜKSEK	6,50	3,50	24,40
ORTA YÜKSEK	26,00	33,10	36,70
ORTA DÜŞÜK	22,60	28,30	15,00
DÜŞÜK	44,90	35,10	23,90
TOPLAM	100,00	100,00	100,00

Türk imalat sanayisinin üretip ihraç ettiği ürünler içerisinde, yüksek teknoloji ürünlerin oranı %3,5 gibi oldukça düşük bir orandır. Dünya toplam

ihracatında yüksek teknoloji ürünler artarken Türkiye yüksek teknoloji ürün ihracatında 2003 yılının gerisine düşmüştür. Düşük teknoloji ürün ihracatı dünya ortalaması yüzde 23,90 iken Türkiye'de yüzde 44,90'dır. Tüm bunların sonucunda, dünya yüksek teknoloji ürün ihracatı sıralamasında Türkiye 102. sırada yer almaktadır. Genel olarak ihracatımızın ağırlığının ucuz mallardan oluştuğunu görmekteyiz. Çok çalışıp, çok ürettiğimiz halde gelirimizi artıramıyoruz. Sebebi ihraç ettiğimiz ürünlerin katma değerinin düşük olmasıdır.

SONUÇ

Türkiye pamuk tohumundan yağ çıkardı, pamuğu iplik haline getirdi. İpliği dokudu kumaş elde etti. Bu kumaşla hazır giyim malzemesi üretti ve bunu ihraç etti. Zamanla Türkiye teknoloji konusunda sınıf atladı ve orta teknoloji ürünler üretmeye ve ihraç etmeye başladı. Bir adım daha atlayarak yüksek teknoloji ürünler üretmemiz gerekiyor. Çünkü emek yoğun ve düşük teknoloji ürünleri yeni gelişmekte olan ülkeler, düşük ücretlerle üretebilmektedirler. Türkiye'nin bu alanda onlarla rekabet etme şansı yoktur.

İstihdamda karşımıza çıkan ortalama yüzde 40'lar seviyesinde niteliksiz açık işler, ihracatımızın kompozisyonuyla paralellik arz etmektedir. Niteliksiz işgücünün ürettiği ürünlerde düşük verimlilik söz konusu olduğu için, gelir de düşük olmaktadır. Bu olgu kişi başı milli gelirimizin düşük düzeylerde seyretmesine yol açmaktadır.

Ayrıca enflasyonun oldukça yüksek oranlarda gerçekleşmesi gelir dağılımının bozulmasına, sabit ücretlilerin reel olarak gelirlerinin düşmesine, belirsizliği artırarak girişimcilerin yatırım kararlarını ertelemesine neden olan çok ciddi bir sorundur. Kalıcı olarak enflasyonu düzeltmeden hiçbir makroekonomik göstergesi düzeltilemez. Enflasyonla mücadele kısa vadede can acıtıcı ama orta ve uzun vadede ekonomik istikrara ve ekonomik büyümeye katkısı yadsınamaz.

"Yüksek teknoloji ürünler üretmemiz gerekiyor. Çünkü emek yoğun ve düşük teknoloji ürünleri yeni gelişmekte olan ülkeler, düşük ücretlerle üretebilmektedirler. Türkiye'nin bu alanda onlarla rekabet etme şansı yoktur."